

Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Selenburgova ulica št. 6/H.

DELAVEC

Izhaja vsak četrtek.

Stane posamezna šte. 1 Din,
mesečno Din 3.—, celoletno
35 Din. — Za člane izvod
po 60 para.

Oglaš po dogovoru.

Dopis morajo biti frankirani
in podpisani, ter opremljeni
s štamp. dotične organizacije.

Rokopis se ne vračajo.
Reklamacije so poštne
proste.

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokrajinski odbor GDSJ.)

Pionirji, pozdravljeni!

Krvavordeč plamen kot meč,
to dneva novega je žar!
(Župančič.)

Zopet si bodo podajali roke vsi tisti, ki med letom niso imeli niti časa, niti sredstev, da bi se zbrali na isti dan in prešteli svoje vrste in svojo moč.

Se so nam glave polne težkih misli o vojni in nje posledicah, še nam pretresajo vojne grozote mozeg in kosti, da jih še dolgo ne bomo pozabili.

Kdo bi pozabil na pasje dneve meseca avgusta 1914, ko se je podirala stavba mednarodne solidarnosti proletariata, ko se je rušilo vzajemno delo socialističnih pionirjev! Brezuspješni so ostali nauki o blagoslovu miru in proletstvu vojne. Vse dolgoletno delo je bilo uničeno, vse pomandrano od vojne furije. — Sovraštvo in zapletljaj so nastali med narodi. Vse skupaj pa je družil velik dvom, ki ga je spremljala negotovost bodočnosti.

Mislili smo, da nimamo moči, dasi nas je bilo mnogo, ker smo bili omahljivci. Prvi poizkus streti okove militarizma nas je napravil malodušne in bojzljive. Obupavali smo sami nad seboj. Obup pa nam je jemal razsodnost in naša barka je jadrala po razburjenem morju. Zasmehovali so nas nasprotniki: kje je vaše delo, vi apostoli miru in ljubezni?

A streznili so nas še-le strašni dogodki: za velikim petkom je šele morala priti Velika nedelja.

Toda malo nas je še bilo, ki smo opazili luč od vzhoda. Nismo bili še dovolj močni. Zato nismo mogli okreniti kolesje razvoja na ono pot, ki je edino prava za osvobodjenje človeka. Malo nas je še bilo, a bili smo odločni in neustrašeni.

Ostri in dragi so bili nauki vojne. Nanovo smo morali pričeti naše delo. Neomajna vera v socializem nas je delala pogumne, nismo bili več obupani, temveč ponosni smo prestopili tragedijo svetovne vojne. Tudi preko zmot gre pot proletariata. Iz zmot pa se moramo tudi učiti.

Učili smo resnico, učili smo bratstvo vseh narodov, učili smo razredni boj; poslušali so nas mnogi, a malo jih je bilo, ki so nam sledili. Niso nam sledili, ker niso bili pripravljeni na žrtve, brez katerih ni uresničenja socialističnih idej in odrešenja.

Danes smo zopet na poti, ki nas vodi k bratstvu. Roke si bomo podajali

letos v Mariboru drugo leto jih bomo v Ljubljani, dokler bo v nas še kaj brepenjenja po svobodi.

Letos se snidemo v Mariboru, da pregledamo svoje vrste, da si ponovno posežemo v roke, v dokaz, da so naša pota in naši cilji skupni. Obnovili bomo svojo obljubo, da se hočemo na teh skupnih potih bratsko podpirati!

Kakor so delavske organizacije, tako je tudi ideja vsakoletnih vsedelavskih zletov zrastle iz potrebe medsebojnega spoznanja. Vse leto slišimo kako se bore sodrugi v tem ali onem kraju za zboljšanje svojega položaja, za večje pravice, za boljšo kulturo. Zato se je tudi porodila želja, da se spoznajo ti bojevniki, da si stisnejo prsno roko, da drug drugemu zagotovijo svoje simpatije in podporo v boju za prostor na soncu.

Kakor je prvi stroj nerodno gibal svoje ude, tako je tudi prvi zlet leta 1920 v Ljubljani pokazal, da smo šele začetniki v organizaciji mas. V Celju l. 1922. smo bili že boljši, odpravili smo marsikatero nedostatke in letos v Mariboru bomo pokazali, da smo se tudi v Celju precej naučili.

Iz sence na sonce vodi naša pot! A ta pot ni pogrnjena s preprogami in ni posuta s cvetjem. Globoke jarke je skopal v tisočletjih svoje vlade naš sovrag. Postavil si je neštete trdnjave, ki zapirajo pot, pogasil je ob njej vse luči in z železnim trnjem prepletel našo cesto.

In vi, pionirji Svobode, ste sprejeli težko nalogo, da boste prižgali pogašene luči, da boste postavljali mostove, da bo naša vojska mogla korakati, da bo v naskoku osvajala trdnjavo za trdnjavo ob poti, ki vodi v lepši in večji svet.

Verujemo vam, da je vaše delo težko in muke polno. Verujemo, da ste potrebni vsako leto enkrat oddiha, da se snidete, da preštejete svoje vrste in se osokolite za nove napore! Ko boste videli, da vas je letos še več, nego vas je bilo lani in da ste si med letom nabavili marsikateri tehnični pripomoček za svoj boj, tedaj bo vaše prepričanje silnejše, kajti spoznali boste, da so nekatere trdnjave že padle v vaše roke.

Pozdravljeni, sodrugi v Mariboru in na svidenje prihodnje leto v Ljubljani.

Naše načelno stališče do ujedinitvenja strokovnega pokreta v državi.

Z ozirom na to, da se vprašanja tako dolgo ne pomakne z mrtve točke, smo prišli Slovenci na glas, da smo tudi v delavskemu gibanju separatisti.

Pri tem se misli na separatistično-nacionalistično razpoloženje, kakor ga je brez dvoma pri nas, kakor tudi v ostalih delih naše države dovolj.

Tako prihaja v naša pogajanja o ujedinitvenju, kakor čutimo, del tiste strasti, ki loči naše meščanske stranke v centraliste in federaliste.

Ker strast ni nikjer dobra, naj pove mo svoj odgovor na to morda neizgovorjeno besedo, ki pa jo čutimo v duši marsikogar.

Vsak kdor identificira vodstvo slovenskega sindikalnega pokreta z nacio-

nalistično reakcijo, konkretno s slovenskim avtonomističnim separatizmom, mu dela krivico.

Slovenske strokovne organizacije pojmujejo nacionalna vprašanja socialistično in si tople žele enotnosti. Gre le za način in pot.

Mi si predstavljamo to enotnost tako-le: Moč mora biti enako kot pri državi tudi v delavskem pokretu centralizirana.

Uprava mora biti decentralizirana, da se ne ustvari preokornih birokratičnih aparatov.

Notranja ustanova mora dajati vse garancije, da se na enem kraju centralizirana moč ne more izkoristiti na škodo članstva in morda celih pokrajin.

Konkretno bi se dalo to tako-le povedati. Posamezne strokovne organizacije morajo biti enotna društva.

Ta društva pa morajo prevzeti statutarno obvezo, kje in kako so dolžna vzdrževati upravni aparat, liste itd.

Za posamezne kraje je zelo važno tudi vprašanje, kje so denarna sredstva central naložena.

Zato morajo biti centrale po državi enakomerno, po načrtu razdeljene. Lokalno pa morajo biti centralizirane vse sile v Glavnem Radniškem Savezu, ki naj bo predstavnik nacionalne enotnosti pokreta in kojega vpliv se mora napram posameznim centralam ojačiti. — Skratka: mi smo za popolno organizacijsko edinstvo.

To edinstvo pa zato tako dolgo ni postalo in ne more postati dejstvo, ker v svojem in celokupnem interesu ne moremo sprejeti edinstva, ki ne računamo konkretno s tem, kako naj po takem ujedinitvenju organiziramo, oziroma naprej vzdržujemo sedanji upravni aparat pokreta, tisk in drugo kar je z gibanjem v zvezi, in sicer vsaj v tej izmeri, v kakršni je to nujno potrebno. **Mogli bi reči, da je za nas vprašanje ujedinitvenja vprašanje števil in proračuna.** Vedeti hočemo, s kakšnimi dohodki ima računati enotno organiziran pokret, kam misli nalagati te vire in ali je ta razdelitev taka, da ne ogroža pokreta v Sloveniji v njegovih temeljih. Zato je treba govoriti o ujedinitvenju zelo konkretno, s številkami.

Želimo, da vzame v roko ta vprašanja Glavni radniški savez in da izdela enoten načrt, po katerem naj se organizira uprava strokovnih organizacij v državi. Ako bomo tak okvir imeli tako izdelan, da ne bo ogrožal strokovnega pokreta v Sloveniji v njegovih temeljih, ga bomo radi brez pridržka sprejeli in z vsemi silami podprli.

Akcija za ujedinitvenje kovinarskih organizacij Jugoslavije.

Osr. društvo kov. je svojega delegata v pripravljalnem odboru za ujedinitvenje kovinarskih organizacij Jugoslavije začasno odpoklicalo. S tem pripravljalnemu delu ni nameravalo trajno prekiniti, ampak je hotelo dobiti samo časa, da se posvetuje o nadaljni taktiki, in da zašlehi tudi nasvet kovinarske internacionale. Šele ko bo vse to končano, se bodo napravili za nadaljno postopanje merodajni sklepi.

Vse časopisne vesti, ki vedo že v naprej povedati, kako bo naš delegat v bodoče postopal, so preuranjene in tendenciozne.

Pripravljalna dela, katerih se je naš delegat v vne mo udeleževal, so lepo napredovala. Vsa važnejša organizatorična vprašanja je pripravljalni odbor zadovoljivo rešil. Naš delegat je zastopal v odboru približno tiste misli, ki jih vsebuje današnji članek: »Naše načelno stališče do ujedinitvenja«.

Za nas je predvsem važno, da se izvrši ujedinitvenje tako, da glede našega strokovnega časopisa in glede upravnega aparata ne bomo na slabšem ali vsaj ne občutno na slabšem nego smo sedaj. Ako bi se kovinarska organizacija tako naglo ujedinitila, da bi vse to ne bilo dovolj varovano, bi si izpodsekala korenine, iz kojih črpa svojo moč.

Mi smo organizirani zato, da imamo od svoje strokovne organizacije strokovno izobrazbo in da imamo druga

prosvetna in bojna sredstva organizacije v dosegljivi bližini, ako jih rabimo.

O vseh teh težkih vprašanjih smo dosegli popoln sporazum.

Sklepi, ki jih je tozadevno Pripravljalni odbor napravil, bodo naše članstvo zadovoljili.

Pač pa je imel naš delegat proti taktiki, ki se v uporablja v strokovni borbi na jugu težke pomisleke. Za to taktiko značilno postopanje obeh kovinarskih organizacij v slučaju stavke v Subotici, mu je dalo povod, da zaprosi pri Osrednjem društvu za nadaljna navodila.

V Subotici je obstojala podružnica metalških radnika, ki je priključena kakor mi, Amsterdamski internacionali.

Ta podružnica je šla proti volji svoje centrale v stavko.

Neodvisna kovinarska organizacija je to podružnico sprejela.

Stavko vodijo že dolgo časa, delavstvo vodi trd boj, število delavoljnih se vsak dan večja.

Savez metalških radnika je ustanovil v Subotici novo podružnico. O tej podružnici trdijo stavkujoči kovinarji, da je sklenila poseben sporazum z delodajalcem.

Ona je izdala po zgornjem zatrdilu tudi letak, ki pozivlja na delo, — o kojem pa trdi Savez metalških radnika, da ga je izdalo podjetje, in ne njegova podružnica, in da se podjetnik le v svrhu varanja delavstva sklicuje na Savez.

Naš delegat je bil osebo v Subotici. Videl je tisti letak s podpisom: »Glavni metalški radnik«; ugotovil je tudi, da so v podružnici Saveza res člani, ki delajo v podjetju, kjer delavstvo štrajka. Za ostale trditve pa ni nihče mogel podati dokazov. Eno pa je smatral za gotovo:

Da se je v Subotici težko grešilo, in da se morajo slovenski kovinarji podobne taktike varovati.

Neodvisni so grešili, ker so izrabili nedisciplinirano lokalno organizacijo med mezdinim gibanjem za napad na drugo strokovno organizacijo. Savez metalških radnika pa je zopet težko grešil, ako je šel vpostavljeni svojo podružnico med stavko, če tudi bi bila poročila o hujšem izdajstvu, o kakršnem pišejo neodvisni le prazen sum, kakor upamo in verujemo da je.

Naš delegat je zato predlagal, da nastopita obe centrali proti svojim podružnicam v Subotici in grajata to, kar je graje vredno.

Ker se tega ni dalo doseči, je odpotoval. Osrednje društvo kovinarjev je hotelo v tem jasno povdariti in podčrtati, da razredne organizacije mezdinim gibanju ne smejo izrabljati za politično-strokovno agitacijo.

Boj proti podjetniku se ne sme spremeniti tudi pri razcepljenem proletariatu v boj, ki je bolj boj med seboj, kakor boj proti kapitalistu.

Sodrugi, ki ne razumejo, zakaj je smatral naš delegat subotički slučaj za tako važnega, naj premisli to-le:

Osrednje društvo kovinarjev je ohranilo, vključ vsem napadom do sedaj svojo enotnost.

Slovenski kovinarji se prištevajo s ponosom k tej trdno disciplinirani organizaciji, ki ni zakrivala nikdar svoje Amsterdamske smeri, ki pa je stala vedno na stališču, da se ne sme mezdinim gibanju izrabljati v konkurenčnem boju, ali vsaj ne na ta način izrabljati, da bi bila podana s tem vsaj možnost,

da bi bili delavski interesi radi tega ogroženi.

Povsod in na obeh straneh tako postopanje obsojamo, ne samo na eni strani kakor bi po pisanju »Strok. borbe« in »Organizovanega radnika« izgledalo. Predpogoj za nadaljevanje pogajanj bo po našem mnenju ta, da se tako postopanje obsodi, in da se v bodoče podobni koraki ne ponavljajo.

O nadaljnem postopanju bo sklepal Osrednji odbor šele, ko bo mogel uvaževati tudi nasvete kovinarske internacionale.

To pa je gotovo, da bodo morali biti njegovi sklepi taki, da ne bodo rušili zaupanja našega članstva v našo organizacijo.

Napet lok.

(Mezdno gibanje jeseniškega delavstva.)

V zadnji številki »Delavca« smo pojasnili vzroke gibanja jeseniškega delavstva. Iz tega poročila je moral vsak objektivni čitatelj razvideti, da temelji celo gibanje na prav upravičenih vzrokih.

Kakor je resnica, da se naši industriji ne godi dobro, da ima velike težkoče, tako je po drugi strani nemogoče zahtevati, da bi moralo delavstvo prevzeti vso breme industrijske krize na svoje rame.

Od leta 1919 naprej je radi padanja vrednosti našega denarja, draginja stalno naraščala. In ves ta čas so se delavske plače sistematično uničevale in sicer na ta način, da je zrastle draginja višje, kakor so bile regulirane plače. Pri vsakem mezdnem gibanju so zgubili delavci po par odstotkov, tako, da so danes plače v primeru s cenami živil mnogo manjše kot so bile 1. 1920.

Ugotoviti je pa treba še to, da so bile plače 1. 1920 večje kot so danes, kljub temu, da je bilo takrat mnogo manj producirane kot danes. Pri K. I. D. je bilo takrat n. pr. prav veliko število delavcev zaposlenih pri zasilnih delih, dočim danes tega ni.

Gotovo je, da mora vedno zmanjševanje plače (v primeru z draginjo) imeti enkrat en konec. Človek si odtrgava od ust toliko časa, da je še kaj za odtrgati, ko pa enkrat ni več ničesar za odtrgati, bi bilo pa nesmiselno zahtevati nekaj, česar ni. To mejo smo na Jesenicah dosegli in čisto nemogoče je zahtevati od delavstva, da si pas še bolj zategne — ker ni nobene luknje več.

V nedeljo 24. t. m. se je vršila širša seja zaupnikov iz Save, Javornika in Dobrave. Razprave, ki se je pletla izključno o tem predmetu, so se udeležili do malega vsi navzoči zaupniki. Potrditi moramo, da nismo slišali nitj iz enih ust nobene hujskajoče ali nepremišljene besede, vendar so vsi zastopniki delavstva brez izjeme povdarjali, da od zahtev po

izboljšanju položaja ni mogoče popuščati.

Zastopnik kovinarske centrale s. Svetek je v svojem poročilu zelo pomirjevalno vplival na navzoče zaupnike, vendar je moral priznati tudi on, da so zahteve delavstva absolutno upravičene.

Na predlog zastopnika centrale je bilo sklenjeno, da bo centrala še enkrat poizkušala posredovati, vendar je zaupniški zbor soglasno sklenil, da se imajo priprave za eventuelen štrajk z vso vestnostjo nadaljevati.

S tem svojim sklepom je zaupniški zbor dokazal, da ne išče boja, da mu je ljubša miroljubna rešitev, in pribijemo to zato, da ne bo kasneje kakoga hujskanja, da ima gibanje ali štrajk kako politično ozadje.

Delavstvo ne išče sporov, in če bo vodstvo tovarne pokazalo tudi nekaj smisla za delavski položaj, v kar še upamo, potem bo zadeva mirnim potom rešena. Če pa rešitev ne bo mirnim potom mogoča, pa mi že danes ugotavljamo, da na delavski strani ni manjkalo dobre volje.

Za naš časopis.

Ljudje so takšni kakor nam jih opisuje svetopisemska zgodba, ki opisuje križev pot iz Olske gore na Golgoti: Množice drviyo za uspehom in za zmago. Na težki poti v veliki teden pa se počasi izgublajo in le malo jih je, ki ostanejo zvesti do konca. Vendar pomenja šele to pravo veliko zmago.

Tako mislimo včas, ko dobivamo od naših zaupnikov pritožbe, kako postaja v času politične in gospodarske reakcije našim organizacijam vedno težje in kako se marsikje povprašujejo: Zakaj imamo organizacijo?

Mi smo jo ustanovili zato, da si priborimo z njo vse, kar potrebujemo.

Vsem tem odgovarjamo: Kupite orožje za boj! Borba za pravico je kakor valovanje. Ona ni vrsta nepretrganih zmag, temveč veliko bolj vrsta nepretrganih priprav in nepretrganih žrtv.

Tistim, ki vprašujejo: zakaj imamo organizacijo, odgovarjajte vi, ki ste nevkloňljivi in verni:

Zato, da je večer neutruđen glasnik naše težnje za pravico.

Če bi je ne imeli za nič drugega, bi jo morali ohraniti zato, da nam nosi v sleherni delavski hišo našo besedo, — našo pisano besedo.

Če bi ne bila organizacija nič drugega kakor čuvarica našega tiska, zlasti našega časopisa, bi ne smel vprašati nihče: zakaj imamo organizacijo? Zakaj, ako bi bil velik po sreč in duši, bi moral čutili in vedeti, da je njegova organizacija že neutruđen sejalec, ki potaga v tisočera sreča kali za veliko osvobodilno borbo. Ako bi imel jasen pogled, bi videl, kako si postavlja organizacija s svojim časopisom težko artilerijo pred sleherni dom.

bi ali delavnemu redu naloženih obveznosti;

e) če zagreši delojemalec kaznjivo dejanje, ki je v neposredni zvezi z njegovim delom in je to ugotovljeno s pravomočno razsodbo ali pa, če je kaznovan v zapor nad dva meseca.

b) če izostane delojemalec več kot tri dni zaporedoma pri delu ali pa nad šest dni tekom enega meseca;

g) če se ne povrne delojemalec tekom dveh mesecev v slučajučasne delavne nezmožnosti ali pa v slučaju nosečnosti in poroda tekom dveh mesecev po štirimesečnem, v členu 92. predvidenem roku.

Opomba 1: V slučajih, omenjenih pod točko c) in d), se mora razveljaviti pogodba le s sklepom cenilne in sporne komisije.

Opomba 2: Kadar se razveljavi pogodba z delojemalcem, ki je aktiven član obratnega odbora ali istovrsnega organa, se mora upoštevati določilo člena 160. tega zakona.

Opomba 3: Kadar odpove delodajalec pogodbo po točki a) b) in c), mora obvestiti delojemalca o tem vsaj dva tedna prej.

48. Za določen rok sklenjena pogodba se sme predčasno odpovedati:

In to vendar veste, vi bivši vojaki, kako se zmaguje. Treba je dobrih postojank, kupe municije, trudapolnega dela in zbranih energij. Naše delavstvo v preteklih treh letih na to delo ni polagalo dovolj važnosti.

Naše časopisje ni zgrajeno na trdih in solidnih podlagah. Mnogo, kar smo imeli, se je raditega zrušilo in se bo še moralo. Kar pa bo ostalo bo trdno in zdravo.

Med delavskimi publikacijami in časopisi, ki imajo vse pogoje za to, da se postavijo gospodarsko na zdrave temelje je naš »Delavec«.

»Delavec« je daleko najcenejši delavski list.

Posamezna številka stane dosedaj 60 para, kar znaša mesečno 2 Din 40 para.

Drugi tedniki so vsi dražji in stanejo nekateri nad 4 Din. Ze zadnji smo razložili v čem tiči skrivnost dragega in cenenega tiska. Pokazali smo, kako velika naklada list pocieni, in kako ga mala naklada podraži.

Naš list je zato razmeroma po ceni, ker smo se vedno trudili, da sile združimo in ker smo zbrali radi tega okrog sebe velik krog naročnikov.

Na tej poti bo treba vztrajati s tem večjo vztrajnostjo.

Vendar pa smo ugotovili, ko smo pregledovali kalkulacije in račune, da smo prišli v svojem prizadevanju, da tiskamo list čim najbolj mogoče po ceni, že do tiste točke, na kateri ne moremo brez škode dalje vztrajati.

Zato je stavila uprava lista na zadnji seji ožjega odbora Strokovne komisije predlog, da se poviša naročnina lista počenši s prvim julijem od 60 na 70 par na številko.

Strokovna komisija je sklenila, da se predloži predlog vsem Osrednjim društvom z nujno prošnjo, da mu pritrde.

Za trdno se nadejamo, da bodo Osrednja društva predlogu uprave pritrčila.

List mora biti gospodarsko v ravnotežju, — ali pa bi se mu morali odreči. Druga izhoda tu ni.

Iz tabele, ki smo jo v eni zadnjih številkih priobčili, smo vam podali natančno kalkulacijo za »Delavca«.

Ko se je postavila svoj čas naročnina 60 par, — se je računalo s tako nizkimi številkami, da je komaj še šlo. Ako izpade kak naročnik in ne plača dolžne naročnine, ako se ta ali ona stvar le kolikaj podraži, pa že ne gre več.

Zadnji mesec smo na tem, da ne gre več.

Zato uprava ni mogla najti drugega izhoda, kakor tega, da je stavila predlog za zvišanje naročnine.

Upamo, da boste vsi uvaževali, da bo »Delavec« vkljub temu povišanju še vedno najcenejši delavski tednik.

Iz Ljubljane odhaja poseben vlak v nedeljo ob 3. zjutraj!

a) če delojemalec ni pravčasno prejel pogojne mezde;

b) če delodajalec ne izpolnjuje pogodbenih in zakonitih obveznosti;

c) če delodajalec, zastopnik uprave ali pa njihovi družinski člani grdo ravnao z delojemalcem;

d) v vseh primerih, ki so posebej predvideni v zakonih;

e) če se poslabšajo sanitarni in higienski delavni pogoji.

Opomba: Delodajalec sme zahtevati, da ugotovi cenilna in sporna komisija v točki a) b) in c) navedeni dejanski stan, kjer cenilna ali sporna komisija ne obstoja, se ugotovi ta dejanski stan potom rednega, za sporne zadeve predpisanega postopka.

49. Vsaka delavna pogodba se mora razveljaviti na zahtevo strokovne organizacije. Če delodajalec z razveljavljenjem pogodbe ne soglaša, ima pravico do pritožbe potom rednega postopka.

VI. Delavni redi.

50. Da se uravna delo v podjetjih, ki so podvrženi strokovni upravi, v katerih je zaposlenih več kot pet delavcev, se izdaja delavni red. Delavni redi so za deloje-

Ujedinjenje z »neodvisnimi«

Na podlagi zadnjih debat med »Delavcem«, »Strokovno borbo« in »Glasom Svobode«, je potrebno, da tudi vodstvo »Unije slov. rudarjev« pove javno svoje mnenje glede ujedinjenja obeh strok. organizacij. O tem so razpravljali zaupniki in članstvo »Unije slov. rudarjev« na konferenci v Trbovljah dne 17. junija t. l. Proletarska javnost naj prevdari, kdo je kriv, da ne pride do ujedinjenja med obema organizacijama, in da morda do ujedinjenja sploh v doglednem času ne bo prišlo.

Vsak zaveden sodrug, ki čuti proletarsko, bo vedel, da v boju proti kapitalu proletariat za svoje osnovne pravice ne bo zmagal, dokler se ne bo zavedal pravega razrednega boja. Vsaka razdvojenost proletariata njemu le škoduje, medtem ko koristi tistemu, ki ga izkorišča. Da je temu resnica, bodo vedeli rudarji Trboveljske družbe najboljše sami. Organizacija »Unije slov. rudarjev« se je tega zavedala, a vendar ni mogla preprečiti, da se ne bi rudarski pokret razcepil. Z najpodlejšim blatenjem in demagoškim natolcevanjem bivših voditeljev Unije, za katere ni bilo stvarnih dokazov, so nas razcepili. S frazo in sovraštvom so prišli na vodilna mesta, z istimi sredstvi delajo naprej. Kljub temu, da je bilo članstvo »Unije slov. rudarjev« vedno izzivano, se vendar od strani »Unije« ni na to reagiralo iz enostavnega razloga, da bi se med-sebojne strasti ne razpale še bolj, temveč da pride čimprej do konsolidacije rudarskega pokreta.

Izogibajoč se vseh osebnih napadov, niso člani »Unije« izzivali ne na shodih, ne potom našega časopisja, temveč smo jih pustili popolnoma v miru, tako da je bilo v zadnjem času opaziti tako med vodilnimi sodrugji, kakor med delavstvom prijaznejše in dostojnejše vedenje drug proti drugemu. In marsikdo si je že mislil, da pride v kratkem času do popolnega sporazuma. Tako so nam »neodvisni« dne 14. aprila poslali ujedinivalne predloge, na podlagi katerih so si oni zamislili to ujedinjenje. Vodstvo »Unije« pa je po pazni razmotrivanju teh predlogov uvidelo, da v teh predlogih ni mišljeno odkritosrčno ujedinjenje, ki bi bilo koristno za vse rudarsko gibanje, temveč da se v njih skriva neko zavajevanje. Zato je na podlagi odobrenja članstva »Unije« in javno potom našega časopisja stavila »Zvezji rad. delavcev« v Trbovljah predloge, v katerih je jasno izražena želja po ujedinjenju od strani »Unije«. In vsakdo, ki misli, ter mu je na srečo predvsem interes delavstva, mora to priznati. Vendar so neodvisni (ne vse delavstvo, temveč njih voditelji) izrabili te predloge Unije, ter so planili na shodih in potom svojega časopisja po »Uniji«, češ, ona je sedaj tisti razdirač, ki ovira konsolidacijo rudarskega pokreta. Mi jim pa povejmo čisto mirno in odkrito: dokler se bodo oni bratili s klerikalci, narodnjaki in drugimi priveski buržoazije, nam pa

male obvezni le, če so izdani na predpisani način in vsem delavcem.

51. Delav. redi morajo vsebovati jasne, natančne in kar najbolj izbrne podatke o splošnih in posebnih dolžnostih delojemalca in uprave in o obsegu in načinu jamstva za prestopke.

52. Delavni redi ne smejo nasprotovati delavnim zakonom, niti kolektivnim pogodbam, ki so veljavne za dotične obrate ali podjetja.

53. Ljudski komisariat dela izda v sporazumu z vsruskim centralnim sovjatom strokovnih organizacij vzorne delavne rede.

Opomba: Dokler se ne izdelajo delavni redi za posamezna podjetja in se predpisane ne odobri, so obvezni za ta podjetja delavni redi, izdani po členu 53.

54. Uprave podjetij in krajevni organi strokovnih organizacij izdelajo sporazumno delavne rede za posamezne državne, javne in zasebne zavode. Sporazumno izdelane delavne rede odobri nadzornik dela; proti odločbi nadzornika dela je dopustna pritožba na krajevni oddelek dela, ki končno veljavno razsoja.

(Dalje prihodnjic.)

Podlistek.

Zakon RSFSR o delu.

(Dalje.)

46. Če je pogodba sklenjena za določeno delo, sme delojemalec vsak čas zahtevati, da se pogodba razveljavi, dolžan pa je obvestiti o tem delojemalca in sicer: najmanj dan prej, če prejema tedensko mezdo in najmanj sedem dni prej, če prejema dvotedensko ali mesečno mezdo.

47. Pogodba, ki je sklenjena za nedoločen rok, kakor tudi pogodba z določenim rokom, se sme odpovedati s strani delodajalca, izvenzai slučaje, navedene v členih 36. in 37. le:

a) če se popolnoma ali delno opusti podjetje, zavod ali obrat, kakor tudi, če se omeji obratovanje;

b) če se ustavi obrat za dalj kot mesec dni iz vzrokov, ki so v zvezi s produkcijo;

c) če je delojemalec očitvidno za določeno delo nesposoben;

d) če delojemalec brez važnih razlogov namenoma ne izvršuje po pogod-

predbacivali, da smo izdajalci in da nas vzdržuje Trboveljska družba, ter da imamo samo 184 članov v celi Sloveniji in bodo naše sodrude, ki hočejo povedati na javnih shodih delavstvu resnico, življensko ogrozili (kakor je bil to slučaj v Trbovljah dne 10. junija pri sodrugu Crtancu), toliko časa je nemogoče misliti na ujedinitenje. Zakaj? »Unija slov. rudarjev« stoji na odkrito razredno-bojevnem stališču in se hoče ujediniti z odkritimi in poštenimi proletarci. Kajti to ujedinitenje mora postati to, kar predvideva naš marksistični program in njega uresničenje, ne pa izdajati delavskega interesa, a njega samega tirati reakciji v žrelo.

Zatorej rudarji, — zahtevajte, da postopajo vaši voditelji napram nam drugače, pa se bomo z vami ujediniteli. Ako pa tega ne morete, glejte, kdo resnično želi pravega ujedinitenja in če vidite, da je to »Unija«, se zberite okrog nje vsi do zadnjega in pokret bo takoj konsolidiran.

N. Jadrano je štrajk.

Da, od 21. t. m. stavkajo na Jadranu pomorci. S tem je ustavljen ves promet in vsa plovba od Bakra do Bara. Zakaj?

Obrežno plovbo na Jadranu vodi konzorcij nekaj parobrodskih družb, kakor: »Ungaro-Croatia«, »Dalmatia«, »Hrv. Parobrod. društvo«, »Avstro-Croatia«, »Obrežna plovba Dubrovnik«, Poleg tega obstoje še posebna društva, kakor »Oceania«, »Dubrovnška plovba«, »Boka« in »Ivo Račić«. A vsa ta društva so združena v »Federaciji jugoslovanskih brodolastnikov«.

Ta organizacija podjetnikov ima namen, nesramno izkoriščati pomorce in ostalo osebje pri teh družtvih, iztirjavati od države velike subvencije in računati pri tem na splošne interese države, ki je neposredno tangirana pri trgovski mornarici.

Na vse načine je ta organizacija vse do danes skušala prepričati javnost, kako je še mlada trgovska mornarica in radi tega še ni v ravnotežju. Oglejmo si spekulacije teh kapitalističnih spekulativ: medtem ko je železnica podražila cene železniški vožnji od 6 do 8krat, so podražila parobrodstva svoje tarife: za prevoz blaga itd. 15krat, a za prevoz potnikov 18krat.

Nasprotno pa niti daleč niso temu sorazmerno povisavala svojim delavcem mezd. Mezde so bile (računano po današnji valutni in predvojni mezdah) povisane le od 5 do 6krat. Kapitan je imel predvojno mezdo 360 kron, isti kapitan ima danes mesečno plačo 1500 papirnatih dinarjev. A mornar, ki je imel pred vojno 66 kron mezde (mesečno), ima danes mezdo 496 Din.

Zakaj vse to? Zato, ker gravitirajo njihove uprave idejno vse proti Italiji, a hočejo na drugi strani izkoriščati brezmejno domače delavstvo in domačo trgovino in hočejo onemogočiti vsako kontrolo med svojim poslovanjem.

»Patriotizem« teh društev pa najboljše slikajo sledeča dejstva:

Oni imajo največji del svojih uprav in direkcij v Trstu in na Reki. Na našem ozemlju pa imajo le svoje podružnice in ekspoziture. Pa tudi ona društva, ki so prenesla svoje uprave na naše ozemlje, izjavljajo, da tega niso storila iz lastnega nagiba, temveč so bila v to prisiljena. Zato imamo tudi dokaze in mnoge izjave, za katere javnost vedno lahko izve.

Na eni strani torej neznosne razmere delavstva, na drugi strani pa trgovske spekulacije podjetnikov so torej vodile v hud in oster boj, ki se je pričel s stavko, ki je izbruhnila 21. t. m.

Pomorci so se dobro zavedali, da bo ta boj oster in bo naletel na veliko trmo podjetnikov, zato so se nanj dobro pripravili.

»Savez pomorskih delavcev« je ogledalo delavstva, ki stremi po močni organizaciji, ki bo v stanju braniti delavske interese.

Kar je najvažnejše, je pa dejstvo, da se je Savez pomorcev naslonil na Glavni radniški savez Jugoslavije, v katerem dobi delavstvo močno moralno oporo. Stavko vodi osebno tajnik glavnega radniškega saveza s. Luka Pavičević.

Po poročilih, ki jih prinašajo časopisi, je stavka že končana (nekateri pa poročajo, da je končana le delno). Strokovna komisija je v stalnih stikih s Savezom pomorskih delavcev in Glavn. radn. savezom, a ni dobila še nobenega obvestila, kljub temu, da nam je stavkovni odbor sporočil, da nas bodo o vsaki spremembi stanja stavke telegrafično obvestili. Zato ni dvoma o tem, da stavka še vedno traja dalje.

Naše organizacije.

Kemična stroka.

Od »Zveze delavstva kemične industrije za Avstrijo« smo prejeli žalostno vest, da je nje tajnik sodrug Jožef Bombek dne 17. junija mirno zaspal. Bodi mu zemljica lahka!

Osrednji odbor Osrednjega društva kemičnih delavcev naznanja na podlagi sklepa na kongresu dne 3. junija t. l., da stopi povisvanje prispevkov v veljavo z dne 1. julija t. l. in sicer: za I. razred, v katerega spadajo rokodelci, predelavci in mojstri 4 Din 50 p. za II. razred, v katerega spadajo vsi priučeni in navadni delavci 3 Din 50 p. in za III. razred, v katerega spadajo delavke in mladoletni delavci 2 Din. Podružnici ostane od celokupne vsote prispevkov 10 odstotkov, blagajniku pa 5 odstotkov za odgovornost in trud. Vstopnina 5 Din. Za vsakega člana in članico, ki slučajno s prispevki zaostane, izgubi članske pravice in mora pri ponovnem vstopu plačati vstopnino 10 Din. — Podružničnim odborom svetujemo v interesu podružnice, naj se v slučaju kakih neprilic pri plačevanju prispevkov pobirajo prispevki 14dnevno. Podružnice, ki obračunavajo točno, se bodo vedno objavile v našem glasilu, istotako tudi one, ki s obračuni zaostajajo. Vsa nadaljna poročila in navodila razpošljemo koncem drugega tedna.

V kemični tovarni v Mostah so zavladata zelo kritične razmere in sicer se je začelo preganjati delavstvo z boljšo strokovno naobrazbo, katero so zadohili potomu dela za interes podjetja, ne pa g. Candolinija, kakor si on in še par njegovih kimovcev predstavljajo. — Delavski zaupniki, na noge razstite razmere v naši tovarni! — Delavec.

Monopolska stroka.

Odgovor »Pravice« na dopis »Delavci-profesionisti tobačne tovarne«. Na vaše demagoško zavijanje, da penzionisti tob. tovarn v Zagrebu, Senju in Hercegovini - Bosni dobivajo veliko manjšo pokojnino ali samo miloščino, samo zato, ker so tam na krmilu delavstva socialisti. Vam odgovarjamo sledeče: Vi ste baje vložili neko vprašalno pismo na ministrstvo financ radi naših vpokojencev, kar smo tudi mi preko naše centrale napravili. Finančni minister Vam je odgovoril sledeče: V naši kraljevini smo našli razne zakonske predpise in običaje v pokojninah. Iz tega se vidi, da so imele tob. tov. bivše Avstrije največjo pokojnino. To ravno zato, ker smo imeli močno strokovno organizacijo in veliko število social. delavskih poslancev. Nasprotno tob. tovarne v bivši Ogrski in Hrvatski niso imele nikakih naših strok. organizacij, niti nikakih svojih zastopnikov v ogrskem parlamentu. Zato imajo tudi v teh hrvatskih tob. tov. tako nizke pokojnine. Sicer ste imeli vi v Zagrebu svoj čas celokupno delavstvo v Vaši krščanski organizaciji, pa se niste brigali zanje, zato so tako zaostali in Vam pokazali hrbet. V Bosni in Hercegovini so pa do prevrata vladali najžalostnejše razmere, to pa gg. največ po Vaši krivdi. Mi pa do tiste dobe nismo imeli nobenih naših organizacij, zato, ker ste nam ravno vi zabranjevali ustanavljati organizacije z Vašim večinskim blokom v avstrijskem parlamentu. Sedaj pa, ko imamo mi svoje organizacije v Hrvatski, Bosni in Hercegovini, se je pa delavstvu precej pomagalo. — Pa še nekaj iz okrog »Pravice«! Ni še leto dni od tega, kar je vaš tajnik na vašem shodu pri g. Rujarju na Tržaški cesti povdar-

jal, da imate v Bosni in Hercegovini nad 42.000 organiziranih monopolskih delavcev; v neki številki »Delavec« smo Vam dokazali, da monop. uprava v celi državi ne zaposluje niti polovico teh delavcev. Torej mora vsak delavec sprevideti, da sloni Vaš pokret na demagoškem blatenju in laži. — Če ne prenehate s lakimi dopisi, pridemo prihodnjic s temeljitim obračunom. — Monopolski delavec.

Kovinarji in lesni delavci, pozor! V tobačni tovarni je proglašena radi mezdnege gibanja zapora za vse rokodelce. Nihče naj ne išče torej v tobačni tovarni dela, dokler mezdno gibanje ne bo končano.

Stavbinska stroka.

Javno vprašanje na inšpektorja dela inž. Dejaká v Mariboru. Gospod inšpektor! Tajništvo »Unije stavbinskih delavcev« v Celju se je že desetokrat obrnilo na Vas, odkar ste prevzeli inšpektorat v Mariboru s prošnjo, da bi razpisali pogajanje glede ureditve plač stavbi delavstvu v Celju in Mariboru. — Polom Dejavske zbornice smo Vam naznanili imena tistih podjetnikov, pri katerih želimo po nalogu izstradanega in izmožganega delavstva izvršiti sklepanje kolektivne pogodbe. Tozadevno prošnjo tajništva je že Delavska zbornica urgirala ponovno, a vse zaman! — Ko smo videli, da prezirate organizacijo in Delavsko zbornico ter zakon o Zaščiti delavcev, smo sklicali protestne shode, na katerih smo sprejeli resolucije objavljene v »Enakosti« in »Volksstimme« in smo še molčali o Vaši pasivnosti v nadi, da boste vednarje kaj ukrenili, ko smo Vas moralno podprli. Ne! Zastonj je bil naš klic za Vašo pomoč. Gospod inšpektor, ali se zavedate, da je usoda stavb. delavstva v mariborski oblasti v Vaših rokah? Ali se zavedate, da radi Vaše komoduosti na stotine družin strada? — Gospod inšpektor, ali se zavedate, da se skoraj na vseh stavbah krši zakon v delavnem času, ker silijo podjetniki delavce, da delajo več kakor 8 ur na dan ozir. 48 ur na teden. Gospod inšpektor, ali Vam je znano, da je Kamnoseška družba v Celju izprla 5 delavcev, med njimi dva zaupnika, ker se niso podvržli inkvizitornemu diktatu, da bi podpisali 10urni delavnik in da bi se odrekli vsem pravicam, ki jim pristojajo po zakonu o Zaščiti delavcev § 109. Tako gospod inšpektor, sedaj smo Vam lojalno obrazložili naše težnje, na kar Vas prosimo, da skličete pogajanje v Celju in Mariboru. Če se še sedaj ne

boste zganili, potem bomo primorani, da bomo spregovorili bolj jasno, kar bo za Vas gospod inšpektor usodepolno, razkrinkali bomo Vaše delovanje v Polzeli in v Celju. — Unija stavb. delavcev v Celju.

Vestnik »Svobode«.

Delegati Delavskih telovadnih enot »Svobode« naj pripravijo za zborovanje D. T. E. kratka poročila o delovanju svojih telovadnih odsekov. Izdelajo naj tudi morebitne predloge za ustanovitev enotne telovadne podzveze, glede krojev, poveljevanja, telovadnega sistema itd. in naj jih predložijo zboru. Zborovanja naj se pa udeleži vsak odsek po svojem delegatu. Začetek zborovanja bo ob 2. uri pop. v Ljudskem domu.

Posebni vlak odhaja iz Ljubljane v Maribor ob 3. uri zjutraj v nedeljo 1. julija. Iz Maribora v Ljubljano pa odhaja isti dan ob polnoči. — Ker železniska uprava nima zadostnega števila osebnih vlakov na razpolago, so ti namenjeni samo za ženske in otroke. — Moškim bodo na razpolago le tovorni vozovi s klopmi. — Za red pred in med vožnjo bodo skrbeli flani Udr. Del. rediteljev. — Vsi udeleženci naj to vpoštevajo. Vse udeležence in zaupnike pozivljamo na obračun za zletne in obedne izkaznice. —

Iz Prevalj (Mežiška dolina) ne odhaja poseben vlak, pač pa se pomnoži število vozov; to pa iz razloga, ker so v tem slučaju železniške zveze mnogo bolj ugodne.

Zagorje. Člani »Svobode« v Zagorju ob Savi zbrani na članskem sestanku v Zagorju 18. junija 1923, se pridružujemo resoluciji podr. »Svobode« v Mežici in Črni in zahtevamo, da skliče v omenjenem roku izredni občni zbor Splošne delavske izobraževalne zveze »Svobode«.

U. D. R.

Sestanek vseh članov bo v petek 29. VI. 1923 točno ob 6. uri zvečer. Udeležba obvezna. Obenem se bodo vršile vežbe. — Kdor se sestanka ne udeleži brez zadostnega opravičila, ne more iti v kroju v Maribor. Zbirališče pred cerkvi v Sp. Siški.

Odhod v Maribor. Člani iz Siske se zbirajo na mestu, ki ga določi nacelnik edinice. Vsi drugi pa pred glavnim kolodvorom. Vsi pa morajo biti pol ure pred odhodom vlaka na mestu pred kolodvorom. Nečistoč članov se bo kaznovala.

Razgled po svetu.

Tedenski pregled.

Ljubljana, dne 26. junija 1923.

Docim je Amerika doslej službeno občevala le z evropskimi velesilami, drugim državam pa na njihove mile prošnje poslala semintja kako miloščino, ali prevzemala posredovanja med Evropo in Azijo, je sedaj obrnila svojo pozornost tudi Mali antanti. Zedinjene države uvidevajo, da jim od Velike antante ni mnogo pričakovati; ali so jim konkurentinje ali pa Amerika od njih ne more izterjati predvojne, medvojne in povojne dolgove. Zakaj bi ne stopile v stik z manjšimi državami? V ta namen bo potoval po Evropi finančni minister Zedinjenih držav, ki bo med drugim poseetil tudi Beograd. Pročeval bo finančne razmere v Evropi in odplačilno zmoglost posameznih držav. Bomo videli kaj poreče o Jugoslaviji.

Komaj se je nova bolgarska vlada ustanovila, že se je pokazala, da nima v sebi novega življenja, in da bo njena nezakonska mali — meščanska revolucija — menda na porodnih bolečinah v Gospodu zaspala. Novi predsednik vlade profesor Cankov je takoj izprevidel, da se njegova vlada ne bo mogla dolgo držati, zato je jel misliti na to, da pritegne k vladi nekatere pristase pokojnega Stambolijskega. — Računal je zlasti na zemljoradniške disidente. Vojaški krogi so proti temu, zato zaenkrat iz tega načrta ne bo nič. — Bolgarski ljudje bodo videli, da se vobstrane zanemarijo in da ostane vlada nad strankami. Ako Cankov ne bo

mogel vzdržati političnih vajeti v svojih rokah, prihaja v poštev Danev, ki naj bi preosnoval vlado.

Medtem ko se bavi nova vlada z opisanimi težkočami, so razvili zemljoradniški v mozemstvu obsežno akcijo, za vzpostavitev zemljoradniške vlade na Bolgarskem. Preko Beograda je odpotoval v Prago zemljoradniški vodja in bivši državni svetnik Danev, da se tam sestavi s politikoma Daskatovim in Onevim in skupno z njima organizira boj proti novi vladi in zavzame za svoje interese vlade male antante. Njim se je pridružil bivši poslanik bolgarske vlade v Beogradu Todorov.

Omenjeni Danev pripisuje krivdo za revolucijo makedonskvoječim in Koburžanom. Med bivšim bolgarskim kraljem Ferdinandom in sedanjim Borisom so obstojale tesne zveze. Ferdinand se sicer še ne upa v Sofijo, vendar pa po Sofiji svobodno šetajo makedonskvoječi in njihovi prvaki, dasi oznanja vlada v svet, da bo proti njim najostreje postopala. Kralj Boris, ki se boji za svoj prestol, si je nadel mesto demokrata, postopa po ulicah in stiska mimoidočimi roke. Seveda take komedije ne učinkujejo več.

Za nas je važno, da so se razmere med Jugoslavijo in Bolgarsko, ki jih je Stambolijski že precej uravnal, zopet poslabšale, in da se zopet zbirajo na Bolgarskem komitaške čete, ki so jele vpadati preko naše meje.

Vsem je še v dobrem spominu obrambni in osmeseni albanski kralj princ Wied. Ko so ga Albanci nagajali iz dežele, ki je pa zaenkrat začel rogoviliti. Organiziral je v Albaniji, ki

pa sicer tudi drugače ni nikoli brez pokolja ponovno revolucijo, pri kateri je zopet pogorel. Vladne čete so njegove pristaje popolnoma porazile in razpršile. Sedaj bo za nekaj tednov mir.

Država, ki se tudi ne more oddahni od neprestanih prekucij, je Madžarska. Zavezniki (Anglija, Francija in Italija) so jo z mirovnimi pogodbami hudo ščipali na korist sosednjim državam in ji odmerili nezadostno število vojaštva. Isti pojav kot na Bolgarskem je vzrok novim neredom na Madžarskem. Meščanske stranke, desničarskih radikalcev so snovale zaroto, ki pa jo je policija razkrila. Posledica tega je, da madžarska vlada mobilizira, in da bo naša država morala zopet drugam prevažati vojaštvo, kar seveda ne bo zastoj, pa tudi vojaštvu bo neprijetno!

Dogodek, ki sicer ne spada v politiko, ki pa se prav občutno tiče gospodarskega stanja prizadetih krajev in je prošli teden vzbujal največje zanimanje javnosti, je izbruh Etne, ki se je kar nenadoma odprla in začela bljuvati iz sebe silne toke žareče lave, ki je s svojo strašno silo uničila več mest. — Izbruh je bil grozovit. Ljudstvo je popolnoma obupano. Škoda znaša nad 70 milijonov težkih lir. Po drugih vestih se reke lave ustavljajo.

V nedeljo bi se imelo v Zagrebu vseliti veliko zborovanje Radičeve stranke, za katero je vladalo po vsej državi mrzlično pričakovanje. Vlada pa je zborovanje nenadoma prepovedala in kljub najostrejšim protestom svojega ukrepa ni razveljavila. Nato je Radič priredil zaupno zborovanje, ki pa ga je politična oblast zopet razgnala, češ, da se ga niso udeležili volilci, ki so upravičeni prireditelji zborovanja te vrste, temveč večinoma nevolilci. V resnici je bilo na zborovanju še mnogo žensk in celo otrok. Ko je bilo zborovanje razgnano, je množica ljudstva demonstrirala po ulicah. Demonstracije so se vršile povečini mirno, le ponekod je morala posedovati policija. Zatem se je vršil obred zaupnikov, kar je porabil Radič za svoj programičen govor, v katerem je izjavil, da smatra nastop Beograda napram njemu za vojno napoved Hrvatim. To napoved hočejo Hrvati sprejeti in izvojevati zmago najprej z mirnimi sredstvi, nato pa, kakor bodo vedeli in znali. Njegov govor so navzoči sprejeli z velikim odobravanjem. Popoldne in zvečer je vladal v Zagrebu mir. V splošnem zadnji Radičev pokret ni uspel, vendar bo pa še mnogo opravka z Radičem, kakor vse kaže.

Vlada je izdala kot reakcijo na vse to odredbo, ki prepoveduje vse Radičeve shode v bodoče.

V jako nerednem položaju so tačas klerikaleci. Danes ne vedo ali so za vlado ali proti nji. Korošec in drugi poslanci potujejo iz Beograda v Ljubljano in zopet nazaj, v Sarajevo, pa zopet nazaj, v Zagreb in pa nazaj, odločiti se pa ne morejo. Vrhu tega jim radikalci prav malo zaupajo, ker so pač klerikaleci in jih je tudi — premalo.

Med radikalci je prišlo do srditega spora radi politike finančnega ministra radikalca Stojadinovića. Vodja opozicije, ki jo vodi posl. Rankovi, ki je obenem podpredsednik narodne skupščine, je podal na to mesto ostavko.

Narodna skupščina nadaljuje razpravo o naknadnih kreditih. Posamezni odbori pa so v načelu sprejeli razne zakonske načrte, med njimi je v načelu sprejet vojni zakon in zakonski načrt o prisilnem delu za popraviljanje takozvanih kuluk cest. Seveda se bodo bogatini lahko odkupovali.

Delavsko gibanje.

— **Strajk, vera in nacionalizem.** Nacionalizem in vera se na čuden način mešata v stavki občinskih nameščencev v Budimpešti. Stavkarji so člani katoliške unije in stavka je naperjena proti večini nazadnjaškega katoliškega občinskega sveta, ki kljub neznosni draginji noče povišati mezd delavcem. Katoliškim reakcionarjem v občinskem svetu pa pomagajo katoliški nacionalistični dijaki na budimpeštanski univerzi, ki so se ponudili za stavkokaško delo. Torej katoliški delavci so v boju s katoliškimi študentskimi skebi pod zastavo Hortyjevga krščanstva!

— **Stavke, stavke, stavke!** Roger Babson, statistični zvedenec, poroča, da je sedaj povprečno 224 stavk na mesec v Združenih državah. Vprejšnjem letu ob tem času je bilo povprečno 136 stavk. Delavci vsepovsod zahtevajo višjo mezd in če je ne dobe zlepa, jo bodo iskali zgrda.

— **Socializacija je edino zdravilo.** Delavski svet v New South Walesu (Avstralija) je objavil manifest, ki daje pravice delavskemu gibanju. »Socializiranje je edino zdravilo za sedanji umirajoči ekonomski sistem«, se glasi manifest. V socializiranih industrijah imata bistrost uma in tehnična zmožnost prednost pri vodstvu, ne pa denar. Kapitalistična družba je bolna na smrt. Sredi obilice strojev in surovin strada na milijone ljudi, a sedanji sistem jim ne more pomagati. Socializacija je edina odprava.

— **Delavski nemiri v Evropi.** Trgovski departement je prejel poročilo o raznih delavskih nemirih po raznih evropskih deželah. Na Francoskem je v tekstilni industriji veliko delavskih nemirov. Nad 10.000 delavcev je v stavki v tovarnah v Elbeuf. Tam izdelujejo volno. — Splošna stavka belgijskih železničarjev, telegrafistov, telefonistov in poštinih delavcev je povzročila popoln zastanek v trgovini belgijske dežele. Nadaljne trgovske težkoče v metalurški industriji povzročajo to, da ne morejo prevažati angleškega premoga iz luk po deželi. Pomanjkanje goriva in velik nered sta jako velika učinka v tej zadevi. Belgija pomaga Franciji paralizirati premogokope v ruhrski dolini. — Delavski neredi na Švedskem so povzročili velik padeč v izvozu in omejili kupčijo na najmanjšo mero od meseca februarja 1923. sem. Stavke v lesnih in drugih manjših industrijah so sicer poravnane, ali še vedno pa se nadaljujejo v železni in jeklarski industriji. Poravnave so prizadele 40.000 delavcev. Število nezaposlenih delavcev je na Švedskem sedaj manjše. Dne 1. aprila je znašalo 43.400. Švedsko izseljevanje v Združene države je znašalo v prvem četrtletju, ki se je končalo dne 31. marca 6.177 oseb. Med mesecem aprilom se je izselilo 3.779 oseb. — Delavski nemiri na Španskem so pogosti in nasilni, prvi poročilo, ki ga je prejelo trgovsko ministertvo. Draginja je v španski deželi še vedno zelo huda.

— **Zdaj je čas! Seno se suši in spravlja, kadar sije solnce.** Delavstvo si zagotovi svoje pravice brez posebnih težav takrat, kadar se za hip razide armada brezposelnih. Neorganizirani v organizacijo! V Ameriki je od dveh milijonov kovinarskih delavcev samo 200.000 organiziranih, od poldruga milijona tekstilcev samo 100.000, od 1.800.000 železničarjev samo 900.000 in komaj polovica premogarjev. Trideset do 40 milijonov mezdni delavcev je v Združenih državah in težko, če je pet milijonov organiziranih v vseh unijah. Ali bodo ti delavci vedno spali? In pri nas je še mnogo, mnogo slabše. Neorganizirani v organizacijo!

Pouk in razvedrilc.

* **Suho lipovo in besgovo cvetje** daje izvrsten čaj proti prehlajenju in drugim boleznim. Ker sta lipa in bezeg ravno v najlepšem cvetju, je priporočljivo, da si vsakdo preskrbi za zimo. To cvetje pa kupujejo tudi lekarne in je zlasti lipov evet primerno drag.

* **Jate belih metuljev so se pojavile v Floridi.** Na milijone belih metuljev leti skozi to pokrajino proti jugu. Prebivalci se čudijo in vprašujejo, od kje prihajajo tako velike jate metuljev? Naravoslovci ne morejo podati pojasnila. Metuljske jate se pomikajo že skozi tri dni proti jugu.

* **Gumi iz mlečka.** Če se posrečijo Fordu in Edisonu poizkusi, bomo kmalu imeli prvovrsten gumi iz mlečka. — Ta dva moža sta že nekaj časa delala poizkuse z mlečnimi rastlinami, med katere spada tudi mleček. Hotela sta dobiti naglo rastočo rastlino, iz katere bi se dalo pridobivati gumi. Fordovi kemiki upajo uporabljati tiste plevelce za izdelovanje raznih sestavin v barvilih in firnežih. Kar bi pa ostalo, bi porabili za izdelovanje umetnih gnojil.

* **Gosenice so ustavile vlak.** Gosenice uničujejo gorsko pokrajino med Eddyvillom in Blodgetom. Blizu Eddy-

villa je moral neki farmar zapustiti svoj dom. Gosenice uničujejo sadno drevje na svojem potu. Požirajo tudi igle na borovcih in žro lubje na mladih drevesih. Gosenice so poleg palec na debelo. Vlaki so se ustavljali na potu v klance, ko so sirojevodje porabili pesek. Gosenice se gibljejo proti vzhodu.

* **Radikalni koraki delavstva v Avstraliji.** Delegatje Delavske stranke so na konferenci, vršeci se zadnji mesec, zaključili, da mora delavska državna vlada v Queenslandu izvesti sledeče zahteve: nacionaliziranje bančnih zavodov, znižati dohodninski davek na mezdne delavce, nacionaliziranje zdravništva, drastične šolske reforme in povišanje plače državnim nameščencem. — Delavsko gibanje v Avstraliji se zopet pomiče na levo.

* **O zračnem bojevanju.** Združene države imajo 53 eskadronov aktivne zračne vojaške sile in so tako v tem oziru skoro 40 odstotkov močnejše od Velike Britanije. In ta dežela pride prva za Francijo na vrsto. Francija ima večjo zračno vojaško moč kakor vsa ostala Evropa skupaj. Ona šteje 140 aktivnih eskadronov, ki obvladujejo 1160 strojev. — Zračno brodogradništvo ni primerno za trgovino. Predrago je in se ne izplačuje. Zato se združuje le s pomočjo vladnih podpor po celi Evropi. — Zračno morilno orodje se izpopolnjuje. Prihodnja vojna, ki bo strašnejša od zadnje svetovne, ne bo na zemlji, nego v zraku. Vojna zračna vozila so še enkrat hitrejša in nevarnejša sedaj, kakor pa so bila ob koncu zadnjega evropskega klana. Zrakoplov bo lahko metal smrtonosne bombe na mesta v srcu sovražne dežele. In koderkoli bo opravljal svoje peklenko delo, bo divjala smrt in razdejanje. Človek v mestu se ne bo mogel braniti. Žrtev bo smrtnih bomb, ki jih bo izpuščal nanj sovražnik gori visoko nad njim. — Ker se ne da ugovarjati nehotnemu razdejanju po sedanjih pravih izjemnega stanja, bo prihodnja vojna porušila cela mesta do tal, če bodo imela v svoji sredi kako tovarno, skladišče ali žitnico.

Razno.

— **Koga naj ubogamo?** Nekdo nas v »Napreju« raz visokega proforskega odra poučuje, naj v našem listu ne prinašamo nobe, poljudno znanstvene vsebine, ki jih priobčujemo v koloni »Pouk in razvedrilc«.

— Na drugi strani smo pa dobili od mnogih zaupnikov priznanje, da te novice zelo širijo duševno obzorje članstva, ter nam priporočajo, naj tega gradiva v nobenem listu ne manjka.

Te kratke poučne novice zlasti radi čitajo tisti delavci in delavke, ki jim šola ni dala potrebne predizobrazbe, da bi mogli čitati dolge uvodnike in druge članke.

Ker jih pa te kratke poučne novice zanimajo, se zato potrudijo, da jih prečitajo, pri tem se pa čitanju privadijo, da so potem zmožni čitati tudi daljše in suhoparnije strokovne članke.

Mi smo se odločili, da bomo rajše ubogali naše čitatelje kakor pa učene kritike žurnalistov, ki nimajo kaj drugega pisati.

— **Čudna zgodba.** Nek naš dopisnik iz rudarskih revirjev nam je poslal pismo, v katerem se jezi nad nami, ker smo iz njegovih dopisov črtali vse nepotrebne zahvaljivke in nečedne primke, ki jih je naslovil na zaupnike »nezavisnih« organizacij. V svojem dopisu se pritožuje, da bi morali v »Delavcu« vse bolj podpirati delo naše rudarske organizacije, ker tudi nasprotniško časopisje zelo podpira svoje zaupnike.

Res je, da nasprotno časopisje vse križem blati naše zaupnike, samo tega ne moremo razumeti, zakaj bi moral tudi naš list delati iste napake kot jih dela nasprotnik? Zakaj bi ne smel biti naš list boljši in dostojnejši, tako, da bi z dobrim zgledom pokazal pravo pot?

Ne pozabite, da se naši delavci niso organizirali zato, da bi se ravsali in kavali s komunisti, temveč so se organizirali zato, da se bodo bojevali proti kapitalizmu. Če komunisti pozabljajo, da je glavni nasprotnik delavstva kapitalizem, je to njihova stvar, prej ali slej se bodo tudi njihovi člani naveli-

čali večnega zabavljanja nad »social-patriot«. In če bodo videli, da naša organizacija ne zgublja s praznim zabavljanjem, temveč da pridno dela na širjenju izobrazbe in spoznavanju razrednega boja, potem bodo vsi pametnejši odšli k nam.

To je edina pot za ozdravljenje delavskega pokreta. S samim zabavljanjem in prerakanjem se pa ne ustvari nobene organizacije.

— Vestnik »Svobode«, ki ga priobčujemo v »Delavcu« zavzema preveč prostora. Tako pravijo nekateri naši naročniki v Ljubljani.

Svoboda ej organizacija, ki se bojuje proti nevednosti v delavskih vrstah. In pozabiti ne smemo, važnosti tega boja, kajti kapitalizem ne bi vladal niti eno uro, če bi bilo delavstvo zavedno. Če bi bilo delavstvo zavedno, bi si postavilo tako močne strokovne organizacije, da bi v najkrajšem času prevzele produkcijo v svoje roke. Zato je sodelovanje kulturnih in strokovnih organizacij nad vse važno, ker pospešuje prihod osvobođenja. To naj upoštevajo naši delavci, pa ne bo nikogar, ki bi rekel, da je vestnik »Svobode« prevelik.

Po bolgarski revoluciji. Osredotočena in discipl. bolg. armada, ki je največ pripomogla, da je upor mest zmagal, je porazila kmetske trope. Meščanski nacional. krogi so izrabili ugodno priliko, ko so zaposlene kmetske mase na polju in so čez noč napravile preobrat. V splošni zmedenosti voditelj bolgarskih kmetov Stambolijski sam ni mogel zbrati vojaštva, medtem ko se naša vlada ni odzvala njegovi prošnji, naj mu pošlje svoje vojaštvo na pomoč. Kaj je bilo bistvo bolgarske revolucije? Vlada Stambolijskega je pomenila temeljito reformo v bolgarski notranji in zunanji politiki. Stambolijski sam je hotel napraviti najboljše razmerje najprej s sosednimi državami, medtem ko je z antanto že takoj po svetovni vojni prišla Bolgarska v prav prijateljske stike in je bila posledica tega, da se je znižala Bolgarski vojna odškodnina. Proti vojaški kiki makedonstvujočih band je pomenilo Stambolijskovo vladanje napredek. Zasluga Stambolijskega je brez dvoma ta, da je onemogočil vsako vojno nevarnost, medtem ko pomeni zmaga nove vlade nevarnost za nove konflikte na Balkanu.

Zemljoradniška stranka bo še vedno skušala priti do vladne moči, zato je pričakovati, da pride na Bolgarskem še do meščanske vojne. Tragika in žalostni konec Stambolijskega leži v tem, da se ni ravnal po golem dejstvu, da more biti kmet le opora gospodstva buržoazije ali pa zaveznik proletariata.

Iskre.

Za proletariat je združenje nujno potrebno. Razmere, v katerih živi danes delavstvo, niti zdaleka ne odgovarjajo razmeram pred svetovno vojno.

Če se je vladajočemu razredu posrečilo, da je delavstvu poslabšal življenjske pogoje v tako veliki meri, je to pač posledica razcepljenosti v delavskih organizacijah.

V imenu Strok. kom. (P. odb. GDSI.)

Izdajatelj: Franc Svetek.

Odgovorni urednik: Jože Berdajs.

Tiska tiskarna Makso Hrovatic

Čevlji domačih tovarov Peter Kozina & Ko z znamke »Peko« so najboljši in najcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo: Ljubljana, Brez št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Priporoča se velika izbira barvastega in navadnega bombaža, perila i. t. d. **KARL PRELOG.** Ljubljana, Stari trg št. 12.

PETER CAPUDER

LJUBLJANA, VIDOVDANSKA C. 2.

Ima v zalogi vse telovadne potrebščine.

Ima v zalogi kroje za U. D. R.

Ima v zalogi blago in vse potrebščine za kroje U. D. R.